

RESULTATEN RAADPLEGING - 27 OKTOBER TOT 8 DECEMBER 2017

A. INLEIDING

De Dierenbescherming heeft voor een deel van de Beter Leven criteria de bestaande criteria aangepast en nieuwe criteria opgesteld. Deze criteria zijn van 27 oktober tot 8 december 2017 ter raadpleging aan de deelnemers van het Beter Leven keurmerk voorgelegd.

1. Criteria gewijzigd en vastgesteld

De Dierenbescherming heeft, na evaluatie van de reacties tijdens de raadpleging, besloten de volgende concept criteria op een aantal punten bij te stellen:

- a) Vleesrunderen met 1, 2 en 3 sterren van het Beter Leven keurmerk
- b) Slachterij vleesrunderen
- c) Food Service
- d) Retail met verwerker

Deze criteria zijn, inclusief de wijzigingen na raadpleging, op 17 augustus 2018 definitief vastgesteld. De definitieve criteria treden na een overgangperiode van min. 3 maanden op 1 januari 2019 in werking. Wanneer deze criteria in werking zijn getreden dienen deelnemers te voldoen aan deze nieuwe criteria, BLk controles worden dan uitgevoerd op basis van de nieuwe BLk criteria.

B. RESULTATEN RAADPLEGING

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste opmerkingen die tijdens de raadpleging door deelnemers zijn ingediend en de reactie hierop van de Dierenbescherming.

1. **Opmerkingen concept criteria runderen 1, 2 en 3 sterren – versie 2.0, dd. 27.10.2017**

1.1 UIT01-UIT09: Bedrijf/locatie/UBN

De begrippen Locatie, UBN, bedrijf en stal worden niet consequent gebruikt. Is een locatie een bedrijf, een stal of een UBN?

Reactie Dierenbescherming

Dit is aangepast naar bedrijf, waarbij een bedrijf gelijk is aan 1 UBN nummer.

In bijv. België / Frankrijk: wordt een eigen Europese registratienummer gebruikt te weten: beslagnummer / numero de cheptel, dit is het veebeslag op één locatie en is gelijkwaardig aan het Nederlandse UBN.

1.2 UIT09: Alle aanwezige runderen zijn BLk waardig

In de praktijk komt het voor dat, incidenteel, dieren uit andere bedrijven worden overgenomen. Hieraan kunnen verschillende redenen ten grondslag liggen. Het betreft in dit soort situaties (meestal) geen BLk-waardige dieren.

Is dit mogelijk als aantoonbaar kan worden gemaakt dat deze dieren als niet BLk waardig afgevoerd worden (zoals ook beschreven in G14)

Reactie Dierenbescherming

Het UBN / beslagnummer / numero de cheptel is bepalend. Op deze nummers dienen alleen BLk-waardige dieren te zijn geregistreerd. Het is niet mogelijk op een BLk gecertificeerd UBN / beslagnummer / numero de cheptel ook niet-BLk waardige runderen te houden/registeren.

1.3 A02A: Kennis & vaardigheden

In het criterium staat bedrijfseigen personeel, maar in de interpretatie wordt de veehouder zelf genoemd. Is dit criterium nu wel of niet van toepassing op de veehouder? Veel vleesveehouders hebben van jongs af aan meegeholpen op het bedrijf. Hebben de boerderij of de grond geërfd, en houden nu vleesvee. Kan een vleesveehouder ook aan dit criterium voldoen op basis van praktijkkennis? Zo ja, hoeveel jaar praktijkkennis is dan nodig?

Reactie Dierenbescherming

In het criterium is verduidelijkt dat het gaat om 'veehouder en zijn bedrijfseigen personeel'. In het criterium was al opgenomen dat een veehouder beschikt over voldoende praktijkkennis als hij minimaal 1 jaar ervaring in de vleesveehouderij heeft. Dit wordt zo gehandhaafd

1.3 A03: Cursus mens-dier interactie

Onze veehouders hebben al jaren ervaring met het houden van runderen en moeten nu een cursus mens-dier interactie volgen? Is dit echt nodig?

Reactie Dierenbescherming

Een rundveehouder heeft over het algemeen heel veel ervaring, maar dat betekent niet dat hij via deze cursus geen nieuwe dingen meer kan leren. Zoals wat is het natuurlijke gedrag van mijn dier, hoe reageert hij op mij, hoe kan ik hiervan gebruik maken in het optimaliseren van mijn dagelijkse management, etc.

Op dit criterium staat momenteel de sanctie waarschuwing: geen direct herstel nodig, tijdens de volgende controle dient deze afwijking te zijn hersteld.

Dit mede omdat er nu nog geen goedgekeurde cursussen voor de rundveehouder zijn. De Dierenbescherming heeft contact opgenomen met partijen die deze cursus kunnen ontwikkelen. Zodra er cursussen zijn goedgekeurd door de Dierenbescherming worden deze gepubliceerd op de website van het Beter Leven keurmerk.

1.4 VA01: Stampvoeding

De definities van de verschillende voercomponenten of ruwvoer zijn niet altijd duidelijk genoeg. In de sector wordt met de CVB veevoedertabellen gebruikt. Kan hier naar worden verwezen?

Reactie Dierenbescherming

Dit is aangepast waarbij het onderscheid tussen ruw- of krachtvoer wordt gedefinieerd op basis van de structuurwaarde van het voer. Krachtvoer is een voedingsmiddel met een structuurwaarde gelijk aan of lager dan 1,10/kg DS. Ruwvoer is een voedingsmiddel met een structuurwaarde hoger dan 1,10/kg DS. Dit wordt beoordeeld op basis van de structuurwaarde zoals weergegeven CVB veevoedertabellen op www.cvbdiervoeding.nl.

1.5 V01C: Opslag diervoeder

De voerbewaarplaats moeten vrij zijn van schimmel en broei, maar het diervoer nog meer. Er moet voorkomen worden dat diervoeder met broei of schimmel aan de dieren wordt gevoerd.

Reactie Dierenbescherming

Dit is aangepast waarbij is toegevoegd:

“Als er broei of schimmel in het voer zit dan wordt dit voor het laden/vervoederen verwijderd. Op deze manier wordt er geen broei of beschimmeld voer aan de dieren gevoerd.”

1.6 V01D: GMP+ gecertificeerd voer

Hoe moet er worden omgegaan met buurman's of eigen teelt?

Reactie Dierenbescherming

Hiervoor wordt in de sector het VVAK certificaat gehanteerd. Op de website van het Beter Leven keurmerk is een lijst met kwaliteitssystemen die door de Dierenbescherming als gelijkwaardig worden geaccepteerd aan GMP+. Hierin is het VVAK certificaat bij eigen teelt of buurman's teelt ook opgenomen.

1.7 V04C: Analyse drinkwater van eigen bron

- a. De kwaliteit van het drinkwater hoeft alleen bij het gebruik van een eigen bron te worden geanalyseerd. Kan het te analyseren monster direct aan de bron worden genomen?
- b. Kan er bij een tekortkoming g t.o.v. de waterkwaliteit niet met een Plan van Aanpak worden gewerkt om dit te herstellen?
- c. Drinkwater kan nog wel eens te hard zijn. Is hardheid van water echt een probleem voor het dierenwelzijn?

Reactie Dierenbescherming

- a. *Nee, het watermonster dient op dierniveau, bij de drinkplaats van de dieren te worden genomen. Dit is aangepast in het criterium.*
- b. *Nee, dit moet snel worden verholpen. Water is essentieel voor het welzijn van dieren. Dus binnen 6 weken maatregelen nemen en her bemonsteren waaruit blijkt dat het water daarna wel aan de voorwaarden voldoet.*
- c. *Er moet worden voldaan aan de nationale standaard voor drinkwater voor runderen, deze norm is opgesteld door de GD. Hardheid is hier een onderdeel van. Hardheid is echter pas afwijkend bij > 25 °D. Op zich is hard water niet direct een probleem voor koeien. De grens van 25 °D is een veiligheidsgrens omdat bij deze hardheid snel kalkafzetting op uiteinden van leidingen kan plaats vinden (zeker bij zelfdrinkers). Daardoor bestaat het risico dat koeien (of kalveren) te weinig kunnen drinken omdat de waterstroom dan onvoldoende is. Bij een hardheid van meer dan 35 °D kan wel een potentieel risico voor het welzijn van de runderen ontstaan, bij deze hardheid neemt de koe zoveel calcium en magnesium op dat dit een verstoring van de huishouding van Ca en/of Mg kan veroorzaken.*

1.8 V04F: Doorstroming/ waterinname

Koeien hebben een voorkeur voor een groot, kalm wateroppervlak boven individuele drinkschalen. Dat een 50 cm diepe trog automatisch voldoet lijkt arbitrair. Een minder diepe maar langere en/of bredere trog kan ook voldoen. Maatgevend is het volume niet de doorstroom snelheid.

Reactie Dierenbescherming

Runderen drinken relatief veel, ongeveer 30 liter per dag. Daarom is de beschikbaarheid van voldoende water en dus de doorstroom snelheid bij de drinkpunten belangrijk. Bij een trog met een groot reservoir (> 50 cm diep) hoeft de doorstroom snelheid echter niet te worden gemeten. Omdat er relatief veel water beschikbaar is in de trog is de doorstroom snel van minder belang en hoeft deze dus niet gemeten te worden

1.9 AM02c1: Objectinformatie kaart

Door de vele berichten over diefstal en schade aan bezittingen zijn veehouder er geen voorstander van om een dergelijke objectinformatie kaart buiten de stal op te hangen. Kunnen de gegevens worden opgehangen bij de ingang van het bedrijf? Dat kan bijv. in de stal zijn, maar ook de omkleedruimte.

Reactie Dierenbescherming

Het criterium is hierop aangepast. De objectinformatie kaart moet voor hulpdiensten buiten de stal zichtbaar zijn, maar pas na het betreden van het bedrijfsterrein. Binnen ophangen in bijv. de omkleedruimte is niet wenselijk, de omkleedruimte kan namelijk ook in de brand staan.

1.10 AM04: Brand detectie in de technische ruimte

Wat moet er op een rundveehouderij bedrijf worden verstaan onder een 'Technische ruimte'?

Reactie Dierenbescherming

Op vleesrunderen bedrijven zijn over het algemeen niet veel technische installaties, daarom is opgenomen in het criterium 'indien aanwezig.' Technische ruimte is in het criterium verder gespecificeerd. Technische ruimtes zijn bijv. ruimtes met de mechanische aansturing van bijv. voer-/drinkinstallaties, bronpomp (bij bronwater), ventilatiesystemen, regelcomputer, aandrijving mestafvoer of stoppenkast.

1.11 AM07: Bluswater voorziening

In Nederland is een heel goed netwerk van bluswater putten. Waarom is een extra bluswatervoorziening noodzakelijk? Is dit niet afhankelijk van noodzaak? Is Brand blus apparatuur voldoende?

Reactie Dierenbescherming

Als stallen dicht op elkaar staan is voldoende bluswater essentieel om brandoverslag te voorkomen. Op dit ogenblik wordt vooral in bluswater voorzien door de drinkwaterleiding in de openbare weg. De hierop aangesloten brandkranen liggen daardoor meestal op grotere afstand van de stallen en leveren vanwege de ligging in het buitengebied vaak niet meer dan 30 m³ per uur. In de toekomst zal het gebruik van het drinkwaterleidingnet voor bluswater gaan verminderen. Nu al anticiperen brandweerkorpsen daar op door het aanschaffen van tankwagens met een waterinhoud van 15 tot 20 m³. In vergelijking met het huidige stelsel van brandkranen zal dit echter een vermindering van hoeveelheid en snelheid van beschikbaarheid van het bluswater betekenen. Extra bluswatervoorzieningen zoals open water, bassins (bijvoorbeeld infiltratievijvers in kader van de watertoets bij bedrijven die ontwikkelen) of grondwaterputten, zijn/blijven dan noodzakelijk. Zie ook het rapport stalbranden '[evaluatie-actieplan-stalbranden-2012-2016](#)'

1.12 G06: Ziekenboeg

Vleesrunderen kunnen over het algemeen niet in een ziekenboeg worden geplaatst omdat ze daarna meestal niet meer terug in de groep kunnen worden geplaatst.

Reactie Dierenbescherming

Als het nodig is moet een rund uit de groep kunnen worden gehaald. Daarna kan er voor worden gekozen om het dier wel/niet meer terug te plaatsen in de groep. Maar bijv. een dier dat zichzelf niet meer kan verdedigen, moet apart kunnen worden gezet in een apart lokaal, oftewel in een ziekenboeg. Zo'n apart lokaal/ziekenboeg moet dus wel kunnen worden gemaakt wanneer nodig. Ook als het niet vaak voorkomt.

1.13 G06E, F: Reinigen ziekenboeg, afvoer uitwerpselen ziekenboeg

In de vleesrunderhouderij is er geen sprake van besmettelijke veeziekten, waarbij om die reden dieren apart worden gezet. En als het dier bijvoorbeeld last heeft van bijvoorbeeld Mortellaro of griep heeft blijft dat helaas niet beperkt tot 1 hok, maar zit dan in de hele stal. Is dit voorschrift nodig?

Reactie Dierenbescherming

Een ziek dier kan niet in een vieze ziekenboeg worden geplaatst. Daarom dient de ziekenboeg na gebruik altijd te worden gereinigd. Daarnaast dient de mestafvoer als laatste onder de ziekenboeg door te gaan, om te voorkomen dat er via deze weg (bekende of onbekende) ziektes worden

verspreidt naar andere dieren. Dit kan door de ziekenboeg te creëren aan die kant van stal waar de mestafvoer als laatste langskomt.

1.14 G07A: Antibioticagebruik

Veel Beter Leven runderen worden in het buitenland (Frankrijk, België) gehouden en geslacht. In die landen is er echter geen vergelijkbare, centrale antibioticaregistratie zoals in Nederland en kan dus niet worden vastgesteld of er aan de SDA streefwaardes wordt voldaan. Hoe moet hier in het Buitenland mee worden omgegaan?

Reactie Dierenbescherming

De SDA heeft bevestigd dat er in het buitenland geen vergelijkbare systemen zijn voor centrale antibioticaregistratie zoals in Nederland. Daarnaast wordt er in de vleesrundersector over het algemeen weinig antibiotica gebruikt. Tevens zijn er relatief veel buitenlandse bedrijven zijn zonder centrale antibiotica registratie. Daarom is in de BLk rund criteria het criterium met het SDA streefniveau (op basis van centrale antibiotica registratie) vervangen door algemene antibiotica criteria, vergelijkbaar met de criteria van de Deutsche Tierschützbund:

- *Inzet van antibiotica alleen op basis van voorschrijven door de dierenarts*
- *Geen gebruik van 3e Keuze antibiotica (Fluoroquinolonen en 3^e, 4^e generatie Cefalosporinen) die van kritisch belang zijn voor de humane gezondheidszorg, m.u.v. gebruik op basis van een resistentiebepaling (antibiogram) waaruit blijkt dat 1^e en 2^e keus antibiotica niet werkzaam zijn*
- *Geen preventieve inzet van antibiotica, alleen curatief antibioticagebruik.*
- *Verplichte registratie van al het antibioticagebruik op het bedrijf.*

1.15 G12A: Onthoornen door de dierenarts

In Frankrijk voert normaal gesproken de dierenarts niet het onthoornen uit. In sommige gevallen weigert de dierenarts zelfs het onthoornen uit te voeren. Zijn er ook andere partijen (bijv. GDS) die het onthoornen mogen uitvoeren

Reactie Dierenbescherming

Er is in het criterium de volgende toevoeging gedaan: "Onthoornen gebeurt door of op aanwijzing van de dierenarts of door een organisatie/persoon die voor onthoornen (veterinaire ingreep) is gerechtigd volgens de vigerende, nationale wetgeving."

1.16 G12B: Methode onthoornen

In andere lidstaten zijn ook andere onthoorningsmethodes dan de draadzaag toegestaan. Voldoet dit ook voor het Beter Leven keurmerk?

Reactie Dierenbescherming

In Nederland is de draadzaag wettelijk verplicht bij runderen ouder dan zes maanden. Binnen BLk mag in andere lidstaten ook een andere methode voor onthoornen worden gebruikt als de regelgeving in de betreffende lidstaat dit toestaat.

Onthoorningspasta is niet toegestaan binnen het Beter Leven keurmerk vanwege de napijn en het risico op uitlopen (bijv. in de regen uitloop naar o.a. de ogen, of likken door soortgenoten). Dit is toegevoegd aan het criterium.

1.17 G12D, G13B: Pijnbestrijding onthoornen, Pijnbestrijding castratie

Er wordt vier dagen pijnbestrijding voorgeschreven maar er is momenteel geen pijnbestrijdingsmiddel beschikbaar dat 4 dagen werkzaam is.

Reactie Dierenbescherming

Er is navraag gedaan en er blijkt een pijnbestrijdingsmiddel beschikbaar te zijn dat 3 dagen werkzaam is. De bijbehorende criteria zijn hierop aangepast van 4 naar 3 dagen pijnbestrijding. Dit is ook aangepast in het format 'Verklaring onthoornen'.

1.18 G16, G17: Bestrijding IBR en BVD

Het blijkt dat de vleesrunderen in het Nederlandse bestrijdingsprogramma IBR en BVD, niet worden meegenomen of worden vrijgesteld. Daarnaast wordt er op BLk vleesrunderbedrijven over het algemeen runderen uit het buitenland geïmporteerd. Maar buitenlandse IBR/BVD-vrij certificaten worden door het Nederlandse bestrijdingsprogramma momenteel niet erkend.

Reactie Dierenbescherming

De sanctie van deze criteria is voorlopig aangepast naar 'Aanbeveling' dit betekent dat er (nog) geen sanctie is als er niet aan deze criteria wordt voldaan.

1.19 H05: Schuurgelegenheid

Geeft dit niet juist meer kans op verwondingen?

Reactie Dierenbescherming

Een koe dient zich te kunnen schuren, hier dient een gelegenheid voor te zijn. De schuurgelegenheid dient dan zo ontworpen te zijn dat een rund zich hier aan niet kan verwonden en dus te voldoen aan criterium H04 'Verwondingsvrije omgeving'.

Zie bijvoorbeeld het ruime aanbod van automatische koe borstels uit de melkveehouderij.

1.20 H06A: Zachte ligplek

Veel stallen kunnen niet voldoen aan een zachte ligplek met stro of vergelijkbaar materiaal, denk aan oude melkstallen of stallen met roostervloer. Voldoet een rubberen mat?

Reactie Dierenbescherming

Volledige roostervloeren zonder zachte ligplek zijn niet conform BLk criteria. Op een roostervloer kan een rubberen mat worden gelegd om een dichte vloer/ligplek te creëren. Alléén een rubber mat voldoet niet, de dichte vloer/rubberen mat dient dan ook nog te worden ingestrooid. Dit is aangepast in de criteria.

1.21 H06B: Omvang zachte ligplek

De omvang van de zachte ligplek is ook al vastgelegd in de tabel in criterium H07A. H06B kan komen te vervallen.

Reactie Dierenbescherming

H06B is verwijderd uit de criteria.

1.22 H06A2: Reinheid runderen

Er worden twee getallen genoemd bij de definitie van een bevuild rund: 50% bevuild en 25% bevuild, welke norm moet nu worden aangehouden?

Reactie Dierenbescherming

Er moeten twee normen worden aangehouden. Een rund is vuil wanneer:

- plakkaten (driedimensionale lagen vuil) 25% of meer van de zijkant inclusief onderbuik (zonder kop, nek en poten onder de knie/hak) van het rund bedekt OF

- vloeibaar vuil meer dan 50% van de zijkant inclusief onderbuik van het rund bedekt.

Dit is verder verduidelijkt in de criteria.

1.23 H07: Hoogte binnen verblijven

- a. In de praktijk komt het soms voor dat stallen voor een klein gedeelte zijn voorzien van een verlaagd plafond op ongeveer 2 meter hoogte. Bijvoorbeeld voor stro opslag of om te voorkomen dat de dieren elkaar niet kunnen bespringen tijdens het voeren. Mag dit?
- b. Stallen met een schuin dak hebben in de praktijk niet altijd overal 2,5 meter hoogte. Mag dit?

Reactie Dierenbescherming

- a. *Nee. Een verlaagd plafond boven het hok is in strijd met zowel H03 'Verwondingsvrije omgeving' als H07 'Hoogte binnen verblijven' en voldoet dus niet aan deze BLk criteria.*
- b. *Het criterium is hierop aangepast. 'Bijv. bij een schuin dak of een hellingstal kan aan de rand van de stal worden volstaan met 2m, gemeten vanaf de vloer.'*

1.24 H07B: Huisvesting fokstieren

Waarom wordt voor fokstieren zo'n groot hokoppervlakte voorgeschreven? Fokstieren krijgen bijna 3 keer zoveel ruimte als een vleesstier.

Reactie Dierenbescherming

Fokstieren worden ouder en zwaarder dan vleesrunderen. Fokstieren worden daarnaast voor meerdere jaren binnen gehuisvest. Vaak individueel. Daarnaast wordt de stalruimte vaak ook als dekruimte gebruikt. Daarom is een groter hokoppervlakte voor fokstieren noodzakelijk.

1.25 H08B: Stabiele afmestgroepen

De runderen worden niet altijd direct na aankomst op het bedrijf in stabiele groepen gehuisvest. Soms gebeurt dit pas na een quarantaine periode en om te bekijken hoe ze zich ontwikkelen. Kan 'na aankomst op het afmestbedrijf' worden verwijderd?

Reactie Dierenbescherming

Nee. Rangorde wordt verstoord als de dieren na een korte periode weer hergroepeerd. Dit leidt opnieuw tot rangorde gevechten en is niet wenselijk. De dieren zouden bij aankomst op het bedrijf al op zo'n leeftijd moeten zijn dat ze gelijk groeien en dat verder hergroeperen niet noodzakelijk is.

1.26 H12A: Luchtkwaliteit, natuurlijke ventilatie

Komt een stal met mechanische ventilatie niet meer in aanmerking voor het Beter Leven keurmerk?

Reactie Dierenbescherming

Een stal met mechanische ventilatie kan wel in aanmerking komen voor het Beter Leven keurmerk mits de basis maar wordt gevormd door natuurlijke ventilatie. Zie de interpretatie bij dit criterium: "Indien nodig, voor voldoende luchtkwaliteit, wordt de ventilatie mechanisch ondersteund."

1.27 H12C: Luchtkwaliteit, inlaat opening

De stal heeft in de zijwand een luchtinlaat opening van minimaal 2400 cm² per dierplaats. Gaat dit niet te veel uit van één bepaald staltype? In Frankrijk kent men bijv. Claire-voie stallen die ventileren door kieren tussen houten planken.

Reactie Dierenbescherming

De sanctie van deze criteria is voorlopig aangepast naar 'Aanbeveling' dit betekent dat er (nog) geen sanctie is als er niet aan deze criteria wordt voldaan.

1.28 VB01: Speenleeftijd

Is het voor het dierwelzijn en de gezondheid van de betrokken dieren niet beter om ze langer bij de koe te laten te zogen (min. 7 mnd.) en dan pas te spenen?

Reactie Dierenbescherming

Een kalf langer bij de moeder laten lopen is beter, maar niet noodzakelijk. Na 6 maanden is er niet per definitie nog afhankelijkheid. Daarom heeft de Dierenbescherming de min. speenleeftijd bij BLk Rund 3 sterren op 6 maanden gezet.

1.29 HBO2: Binnen afmesten vleeskoeien

Vleeskoeien mogen niet langer zijn dan 1/5 deel van de levensduur met een maximum van 4 maanden binnen worden afgemest. Wat als de runderen in November worden geïmporteerd om in Nederland te worden afgemest? Winter in Nederland is gemid. 6 maanden, dus dan staan deze koeien minimaal 6 maanden op stal. Dan is de 4 maanden om een koe binnen af te kunnen mesten dus te kort.

Reactie Dierenbescherming

Dit is aangepast in het criterium: "De periode van binnen afmesten van vleeskoeien mag niet langer zijn dan 1/5 deel van de levensduur met een maximum van 4 maanden. In de wintermaanden geldt een maximum periode van 6 maanden binnen afmesten."

1.30 ST05 Verblijf op de afmestlocatie

- a. Voorheen was de mogelijkheid om enkele individuele dieren na 7 maanden op de afmestlocatie te laten slachten, als runderen gemiddeld maar 9 maanden op het afmestbedrijf verbleven. Dit gaf genoeg flexibiliteit m sommige stieren die bij aanvoer al zeer zwaar zijn nog op slachtgewicht af te kunnen leveren. Al was het in de praktijk al moeilijk om sommige stieren binnen 7 maanden niet te zwaar af te leveren. Door deze periode te verhogen naar minimaal 8 maanden is dit probleem nog verder vergoot. Waarom?
- b. De nieuwe mogelijkheid voor Multi-site certificering vereist meer uitleg.

Reactie Dierenbescherming

a. Voorheen was het verblijf op een afmestlocatie 'gemiddeld 9 maanden, geen dier korter dan 7 maanden'. Dit is voorafgaand aan de raadpleging verlaagd naar 'minimaal 8 maanden'. Tijdens de raadpleging is aangegeven dat 'minimaal 7 maanden' bij zwaardere stieren nodig blijft. Hierop is dit criterium weer teruggezet naar de oude norm, 'gemiddeld 9 maanden en geen dier korter dan 7 maanden'.

Het is wel mogelijk om de periode (meestal 3 maanden) die het dier op een tussen/quarantaine bedrijf (in Frankrijk) verblijft mee te rekenen met deze 8 maanden. Mits het tussen/quarantaine bedrijf BLk gecertificeerd is.

De Dierenbescherming wil in de nabije toekomst certificering van deze tussen/quarantaine bedrijven verplicht gaan stellen.

b. Multi-site certificatie maakt al langer onderdeel uit van de BLk regeling, maar werd tot op heden alleen bij Retail en Food Service ingezet. Zie ons het certificatie reglement (hoofdstuk 5.2) op de Beter Leven website voor een opsomming van de voorwaarden waar Multi-site certificatie aan dient te voldoen. Deze verwijzing is ook opgenomen in het criterium.

Indien een keten gebruik wil maken van deze optie kunnen ze zich bij de Stichting Beter Leven keurmerk melden en dan kan de stichting hen verder inlichten over de invulling van de Multi-site certificatie.

1.31 NB02 Beheer overeenkomst natuur begrazing

Hoeveel runderen in een natuurgebied kunnen worden gehouden wordt besloten door de boer zelf en niet de eigenaar van het natuurterrein, dit is ook niet vastgelegd niet in het beheersplan. Verplichting tot het hebben van een beheersovereenkomst kan worden weggelaten.

Reactie Dierenbescherming

Een natuurgebied moet in alle voedingsbehoefte van de betrokken runderen kunnen voldoen, en of er dient te worden bijgevoerd. Voordat er runderen in een natuurgebied worden gehouden maakt de veehouder, evt. in samenwerking met de eigenaar van het natuurterrein, een analyse van de voedingswaarden en of er bijgevoerd moet worden. De analyse wordt vastgelegd, bijv. in de beheersovereenkomst. Het criterium is herschreven.

1.32 NB03: Bijvoeren (bij. Mineralen) bij natuurbegrazing

Dit doet iedere boer altijd anders verzwakken de dieren of worden ziek.
Dit criterium kan weggelaten worden.

Reactie Dierenbescherming

Dit criterium is dus juist heel belangrijk om te voorkomen dat de dieren verzwakken of ziek worden. Hier moet binnen het Beter Leven keurmerk dus ook jaarlijks op worden gecontroleerd.

2. Opmerkingen concept BLk criteria slachterij rund - versie 2.0, dd. 27.10.2017

3.1 UIT01: Andere activiteiten

Deze vraag lijkt relevant voor veehouderij bedrijven, niet voor slachterijen.

Reactie Dierenbescherming

Voor grote slachterijen is dit inderdaad niet zo relevant, al kan een combinatie van slachten met andere activiteiten daar ook voorkomen. Voor kleine slachterijen is de kans op zo'n combinatie mogelijk wat groter. We hebben het nu wel opgenomen, voor de uitzonderlijke situatie dat zo iets toch voorkomt.

3.2 SR013: Testen traceerbaarheid

In dit criterium staat dat de traceerbaarheid 4 x per jaar inclusief een vierkantstelling moet worden getest? Is dit niet tegenstrijdig met SR014 waarin de frequentie van de vierkantstelling wordt aangegeven?

Reactie Dierenbescherming

Criterium SR013 is verwijderd. Dit wordt al gespecificeerd in SR014.

3.4 SR017: Animal welfare officer

De persoon die door een slachterij is aangewezen als Animal welfare officer, is in verband met de hiërarchie ook de eindverantwoordelijke van de slachterij. Daarnaast zijn er plaatsvervangend Animal welfare officers ten alle tijde op de werkvloer aanwezig.

Reactie Dierenbescherming

De persoon die op de werkvloer structureel de rol van de Animal welfare officer invult moet ook de opleiding tot Animal welfare officer hebben gevolgd. De Animal welfare officer moet dus aanwezig zijn op de werkvloer.

Een Engelse opleiding van Bristol is voor medewerkers op de werkvloer mogelijk niet altijd haalbaar. Daarnaast wordt de opleiding van Bristol niet in alle landen gegeven. De Dierenbescherming heeft besloten om dit criterium aan te passen. Alle opleidingen die in het kader van de Europese Verordening 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden zijn 'erkend' door de bevoegde autoriteit uit de betreffende Europese lidstaat voldoen.

In Nederland is de opleiding Functionaris voor het Dierenwelzijn van SVO (www.svo.nl) erkend door de NVWA in het kader van EU verordening 1099/2009. Deze opleiding voldoet dus ook voor BLk. Het certificaat 'Animal Welfare Officer' van Bristol University blijft ook akkoord. Dit kan ook een door Bristol University gegeven cursus in Nederland zijn.

3.5 SR022: Opfriscursus slachthuis personeel

Wat is de definitie van personeel dat met levende dieren omgaat?

Op de website van Beter Leven is nog geen met goedgekeurde cursussen te vinden, volgt deze later?

Reactie Dierenbescherming

Met levende dieren wordt hier bedoeld tot en met verbloeden van de dieren totdat de dood is ingetreden. Dus ook het personeel dat werkt met de bedwelmden dieren dient aan deze criteria te voldoen.

Slachthuis personeel moet voordat het met levende dieren kan werken een getuigschrift van vakbekwaamheid met betrekking tot dierenwelzijn voor slachthuispersoneel hebben gehaald, in Nederland kan dat bij SVO.

Daarna moet regelmatig (eens in de 3 jaar) een opfriscursus worden gevolgd. De randvoorwaarden waar deze opfriscursus aan moet voldoen is beschreven in de BLk criteria.

De Dierenbescherming is momenteel met opleidingsinstituten in gesprek om dergelijke cursussen op zo'n kort mogelijke termijn te kunnen erkennen. Maar de opfriscursus dient na vaststellen van deze criteria eens in de 3 jaar plaats te worden gevolgd. Hier hoeft dus pas 3 jaar na vaststellen van criterium aan te worden voldaan.

3.6 SR026: Elektrische prikker

Meerdere slachterijen pleiten voor een uitzondering op het verbod van elektrische prikkers voor noodgevallen: als echt niets anders meer helpt (uiteraard met registratie van zo'n noodingreep).

Reactie Dierenbescherming:

De Dierenbescherming is van mening dat een gestrest dier niet nog verder moeten worden geagiteerd door hem stroomstoten te geven met een elektrische veeprikker.

De stalruimte en de gang naar de bedwelmingsplaats zou zo moeten worden ingericht (bijv. volgens Temple Gradin) dat de dieren zonder veel moeite naar de bedwelmingsplaats lopen.

Daarnaast zijn er naast elektrische prikkelaars ook andere mogelijkheden om de dieren toch voorwaarts te laten bewegen.

Elektrische prikkelaars mogen daarom ook niet voor noodgevallen aanwezig zijn op een BLk slachterij.

3.7 SR035c: Transporttijd

Is een slachterij verplicht om de transportdocumenten van ieder Beter Leven transport te controleren en een jaar te bewaren?

Reactie Dierenbescherming

Dit is aangepast in het criterium. Transportdocumenten hoeven niet meer te worden bewaard. Maar er moet bij ontvangst van BLk dieren wel op de transportduur/afstand worden gecontroleerd of dit wel aan het Beter Leven criterium voldoet.

3.8 SR040a: Wachtijd

Het criterium stelt dat de runderen zo snel mogelijk moeten worden geslacht maar dat ze wel 30 minuten moeten rusten, soms is het beter om dieren direct van de wagen af te slachten en er is ook niet altijd plaats op stal om alle runderen 30 minuten te laten.

Reactie Dierenbescherming

Er hoeft niet altijd 30 min wachtijd zijn. Er mag rekening worden gehouden met een rusttijd van 30 min. Belangrijkste is dat dieren in principe niet blijven liggen tot de volgende slacht dag. Met uitzondering van situaties van overmacht, bijv. bij een kapotte slachtlijn of wanneer de slachtdieren door zeer slechte weersomstandigheden veel te laat zijn aangekomen op de slachtlocatie. Dit is aangepast in het criterium.

3.9 SR041: Ruimte ernstig zieke of gewonde dieren

Ernstig zieke of gewonde dieren mogen niet aangevoerd/ vervoerd worden en dit zal dan ook te allen tijde door de NVWA bestraft worden met een boete. Een Beter Leven dier dat ernstig ziek of gewond is wordt op de wagen al direct bedwelmt en gedood en vaak ook niet toegestaan om te slachten. Dit punt is dus eigenlijk overbodig.

Reactie Dierenbescherming

Bij binnenlandse transporten is er niet altijd een keuring voor het vervoer naar de slacht. Daarnaast kunnen de dieren ook tijdens het transport ernstig ziek of gewond raken.

Ernstig zieke of gewonde dieren (die zich niet meer zelfstandig kunnen voortbewegen) moeten inderdaad op de wagen worden bedwelmd en verbloed. Dit is aangepast in de criteria. Attentie dieren die door de overheidsdierenarts worden geïdentificeerd dienen nog wel in een aparte ruimte te worden gehouden, waar de dieren indien nodig ook direct kunnen worden bedwelmd en verbloed.

3.10 SR043: Stalruimte

In de winter of de zomerperiode kan de temperatuur in de stalruimte niet altijd worden gehandhaafd tussen de 5 graden Celsius en 25 graden Celsius.

Reactie Dierenbescherming

Dit is in aangepast in het criterium. De temperatuur dient zo veel mogelijk tussen de 5 graden Celsius en 25 graden Celsius te worden gehandhaafd op basis van een protocol voor extreme weersomstandigheden, waarbij bij temperaturen lager dan 5 graden Celsius er wordt gezorgd voor extra verwarming en bij temperaturen hoger dan 25 graden voor extra verkoeling.

3.11 SR055: Fixatie

In het criterium wordt zowel de laterale als de verticale beweging van de kop van het dier wordt beperkt. (Mechanische) kopfixatie levert veel stress op. Een vakkundige bedwelmer kan zonder deze fixatie. Een beter optie is het meten van het effect van de bedwelming (o.a. registratie van herhalingsbedwelmingen en controle op reflexen) dan deze fixatie te verplichten.

Reactie Dierenbescherming

Het criterium is aangepast, waarbij de fixatie van de kop is verwijderd. Er is verduidelijkt dat het dier in een fixatie box moet worden geleid waarbij het dier niet naar voren, achteren, zijwaarts kan bewegen of omhoog kan springen en waarbij de bedwelmer goede toegang heeft tot de kop van het dier.

In criterium SR083 is al beschreven dat de effectiviteit van bedwelming moet worden gemonitord.

3.12 SR067: Direct verbloeden na bedwelming

De gestelde interval van max. 30 sec. tussen bedwelmen en verbloeden kan in de praktijk niet altijd worden gehaald worden door bepaalde reflexen die optreden tijdens de bewusteloosheid. In de wetgeving is daarom ook opgenomen "binnen 30 seconden danwel zo snel mogelijk na bedwelmen".

Reactie Dierenbescherming

Deze interval is aangepast naar max. 60 sec. Dit is in overeenstemming met de criteria van de RSPCA in Engeland.

3.13 SR083: Monitoring effectiviteit van bedwelming

Oprichtreflex (rug strekken) en geluid produceren zijn ook tekenen van inadequate bedwelming.

Reactie Dierenbescherming

Deze reflexen zijn toegevoegd aan het criterium.

3.14 SR097: Terugkoppeling slachresultaten aan de rundveehouder/leverancier

Het terugkoppelen van long-, borstvlies-, huidontstekingen, leveraandoeningen en pootbeschadigingen is niet gebruikelijk bij runderen, bij varkens wel. Huidontstekingen en pootbeschadigingen zijn in het slachthuis niet goed te monitoren en zijn ook iets typisch voor varkens. Andere ontstekingen worden wel teruggekoppeld.

Reactie Dierenbescherming:

De huid en de poten zijn al verwijderd als de PM keuring wordt uitgevoerd. Bij de PM keuring worden de gegevens ingevoerd, en dus kunnen afwijkingen aan de huid of poten waarschijnlijk niet worden geregistreerd. Huidontstekingen en pootbeschadigingen zijn daarom uit het criterium verwijderd.

Long-, borstvlies- en leveraandoeningen moeten wel worden teruggekoppeld naar de veehouder / leverancier zodat hij zijn management hierop kan aanpassen. Omdat deze terugkoppeling nu blijkbaar nog niet bij elke slachterij gebruikelijk is, wordt hier een overgangstermijn van 1 jaar voor gehanteerd om de betrokken slachterijen voldoende tijd te geven om hier invulling aan te geven.

3.15 SR104: Registratie logistiek dienstverleners

Wat wordt hieronder verstaan? Moeten dan alle transporten die levende Beter Leven dieren vervoeren een certificaat hebben? Transporten met levende dieren worden niet door ons gecoördineerd, koeltransporten wel.

Reactie Dierenbescherming

Met Logistieke Dienstverleners worden niet transporteurs (van levende dieren) bedoeld.

Transporteurs van levende dieren hoeven niet bij SBLk te worden geregistreerd.

Dit criterium is verduidelijkt om aan te geven welke soorten Logistiek dienstverleners wel dienen te worden geregistreerd of aangemeld.

3. Opmerkingen BLk criteria Food Service versie 3.0, dd. 27.10.2017

4.1 Grondstofcertificering

Bij eventuele grondstofcertificering is het voor ons alsnog belangrijk dat consumenten op het product kunnen zien dat het BLK is.

Reactie Dierenbescherming

Bij grondstofcertificering is het niet meer mogelijk om het Beter Leven keurmerk te voeren op de individuele producten. Omdat de producten niet meer worden beoordeeld. Alleen de grondstof wordt voor Beter Leven keurmerk gecontroleerd en geborgd. De producten die hieruit worden gemaakt worden niet meer beoordeeld of deze wel aan de randvoorwaarden voor het voeren van het Beter Leven keurmerk voldoen.

Bij grondstofcertificering kan er daarom alleen in algemene uitingen en alleen in relatie tot de grondstof naar het Beter Leven keurmerk worden verwezen. Bijv. Al ons varkensvlees voldoet aan Beter Leven keurmerk 1 ster.

4.2 Grondstofcertificering

Zijn de BLk criteria voor grondstofcertificering ook van toepassing bij productcertificering?

Reactie Dierenbescherming

Nee, binnen de criteria voor Food Service worden nu twee mogelijkheden geboden:

- *Productcertificering
Alle BLk producten worden voorgelegd voor goedkeuring, na goedkeuring mag het Beter Leven keurmerk op de producten worden gevoerd, OF*
- *Grondstofcertificering
De grondstof moet in zijn geheel Beter Leven keurmerk waardig zijn, het Beter Leven keurmerk mag niet op de producten worden gevoerd die van deze grondstof worden gemaakt, maar alleen worden gebruikt in algemene uitingen in relatie tot de gebruikte grondstof.*

In de criteria was al opgenomen dat bepaalde BLk criteria die allen van toepassing zijn op productcertificering niet van toepassing zijn bij grondstofcertificering. Nu is ook verduidelijkt dat de criteria van grondstofcertificering niet van toepassing zijn bij productcertificering.

4.3 FHK05a, FF05 Goedgekeurde producten

Maal- en draaiproducten zijn uitgesloten. Wat verstaan jullie onder maal- en draai producten?

Reactie Dierenbescherming

*Maal- en draaiproducten zijn vlees producten die in het filiaal nog worden gemaald en/of door elkaar worden gedraaid/gekneed. Hierbij is verwisseling met / toevoeging van niet-BLK waardige dierlijke ingrediënten mogelijk, waardoor het product mogelijk niet aan de Beter Leven voorwaarden voldoet. Daarom wordt het voeren van een Beter Leven keurmerk op maal- en draaiproducten die worden geproduceerd in het filiaal uitgesloten.
Maal- en draai producten zijn bijv.: gehakt, verse worst, etc.*

4.3 FF05 goedgekeurde producten

Controle van de leidinggevende op haar medewerkers is goed. Hier hoeft geen registratie van te worden bijgehouden? Dit is niet haalbaar in de praktijk.

Reactie Dierenbescherming

De voorgeschreven wekelijkse controle dient in het filiaal te gebeuren door in de schappen te kijken of Beter Leven (incl. aantal sterren) stickers alleen op goedgekeurde Beter Leven producten (incl. aantal sterren) zijn geplakt. Een registratie van de resultaten van deze controles is niet nodig. Het filiaal met wel kunnen aantonen dat deze wekelijkse controle gebeurt en op welke wijze. Bijv. door het vastleggen van deze controle in een werkinstructie.

4. Opmerkingen BLK criteria Retail met verwerker versie 3.0, dd. 27.10.2017

4.1 SUHK25a Frequentie controle inkoop en verkoop

Controle per filiaal en per bulk stuk is niet in alle situaties mogelijk.

Sommige bedrijven hebben teveel filialen om regulier een massabalans (in en verkoop) op te maken.

Daarnaast kunnen in de praktijk vergelijkbare BLK bulkstukken voor hetzelfde eindproduct kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld een bovenbil of platte bil voor schnitzel). Hierdoor is een massabalans per bulkstuk niet mogelijk en zal geen betrouwbaar beeld geven. Een betrouwbare massabalans is mogelijk per filiaal per Beter Leven scope (diersoort en aantal sterren).

Reactie Dierenbescherming

De frequentie van controle van in en verkoop wordt voorlopig verwijderd uit de criteria.

Daarnaast wordt de controle per bulkstuk gewijzigd in controle per Beter Leven scope (diersoort en aantal sterren).

Dit betekent dat het hoofdkantoor wel een systeem moet hebben waarmee per deelnemend filiaal en per Beter Leven scope (diersoort en aantal sterren) het verband tussen inkoop, van bulk Beter Leven vlees en de verkoop van Beter Leven vleesproducten moet kunnen worden aangetoond, maar dat de frequentie van deze controle nu niet wordt gespecificeerd.